



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

In matrimonio age[n]tes inordinate actu[m] coniugalem peccant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Preceptum Sextum

E gladium i manu sua: qui equitavit ad igne in quo erat mulier nuda: et transfixit eam terribiliter: et sic fecit sepius et erat dolor nimis. Hoc videns carbonarius intimavit cuidam comiti qui vidit visionem et conu-
rauit hominem ut diceret quid hoc esset. Et respondit, Hec mulier vxor erat cuius-
dam viri: et mecum vixit in adulterio et ego cum ipsa crucior: nimis et confessi sumus ante-
quam moreremur: sed cito mortui penitentiam quam implere debuissim non potuimus implere. Sed si feceris pro nobis missas celebrari et orationes fidelium pro nobis procuraueris liberari possumus. Et cum hic reuersus fueris et non inueneris nos redempti sumus. Punis etiam pena eternali. Apo. Pars eorum in stagno ignis et sulphuris ardetis est. Legitur quod duo adulter et adultera mutuo peccauerunt in sacratissima nocte pasche: cum ille iaceret in ope nephario dixit ad mulierem: utinam possemus sic pseuerare illum actum in perpetuum. Respondit illa. Utinam possemus. Ad hoc ipse malignus ambos extirxit et nequam potuerunt ab inuicem separari. Et sic fuerunt confusi temporaliter et eternaliter simul damnati.
In matrimonio agentes inordinate actum conjugalem peccant.

Quarto peccant contra illud preceptum. Non mechaberis: qui in matrimonio agunt istum actum inordinate et contra institutionem nature. Dicit Lactantius in libro diuinarum institutionum. Cum de excogitasset duorum sexuum rationem: attribuit his ut se inuicem appetere et concubitu gauderent. Itaque ardentissimam cupiditatem cunctarum animarum corporibus admiscuit: ut in hos affectus auerterent ea ratione pro pagari et multiplicari genera possent. Que cupiditas et appetentia in homine vehementior et acrior inuenitur: vel quod hominum multitudinem voluit esse maiorem: vel quod virtute soli homini dedit ut esset laus et gloria in coercendis voluptatibus. Hec ille. Talis autem concubitus potest fieri quadruplici intentione. Primo causa suscipiendi proli: et talis non habet culpam. ut in 1. ad Cor. vii. Si nupterit homo non peccat. Si enim sine peccato non posset fieri conjugalis procreatio: non precepisset dominus post diluuium eum copulari dicens. Crescite et multiplicamini: cum sine carnali procreantia non

possunt commisceri. Secundo hoc fieri causa reddendi debitum: et sic est actus iusticie: et si non possit fieri sine peccato: apostolus non dixisset ubi supra. vxori vir debitum reddat. Ideo dicit Augustinus. et ponuntur eius verba. xxxij. q. v. si dicat. ubi dicit Augustinus. Redde debitum: si non exigis redde pro sanctificatione perfecta deo tibi computabit. Tertio habet fieri causa vitae de fornicationis. De quo dicit apostolus ubi supra. propter fornicationem vitam uniuscuiusque propriam habeat. Quarto non habet fieri causa saturande libidinis si hoc est infra limites matrimonij. scilicet quod cum alia muliere hoc non faceret: tunc est veniale peccatum secundum Thomam. Si autem delectationem querit in ea ut in meretrice: extendendo scilicet affectum quod si non esset vxor idem faceret. dicit Thomas. quod tunc est mortale: et sic peccat contra illud preceptum primo in matrimonio. Ad mechaberis. Idem dicit Hieronymus. et ponuntur eius verba. xxij. q. iij. c. Digo quidem. Nichil est fedius quam amare vxorem quasi adulteram. Sequitur. Imite tur saltim pecudes. Ibidem. Adulter est inquit in sua vxore amator ardentior. Glossa. ibidem dicit. Adulter de non reatu criminis illius capitalis: sed similitudine adulterine libidinis. Sicut enim adulter in adulteram ardet: sic iste in propria. Tales faciunt sicut ceru-
sa dicitur. Cui cum per villicum portatus fuerat unum calatum cerusorum: dicitur cerusa cum calato intrauit cameram propter ingluuiem: et mox impleuit os ceruisis: ingluendo ossa cum pelliculis: et rusticus vidit quomodo fecit. Deinde cum maritus esset in mensa cum rustico: ista bona dicitur presentauit aliquid de ceruisis ad comedendum: volens autem dicitur se ostendere moderate cepit unum cerusum: aspiciens dixit ad villicum. Quomodo comedetis de ceruisis in villa? Respondit rusticus. Bona dicitur nos capimus quantum possumus implere os nostrum: et glutimus cum ossibus et pelliculis sicut vos fecistis in camera paulo ante. Sic multi viri et mulieres in presentia hominum sunt valde temperati dicentes. Nos vix semel in anno facimus illum actum sed in absentia sunt luxuriosissimi. Contra apostolum. 1. ad Cor. vii. Qui habent vxores sint tanquam non habentes. Et sic Thobias versus est conjugio suo. De quo dicit Thobias. viiij. Qui ait ad Saram vxorem suam. Surge hodie et cras et postcras: et oremus dominum. Et sequitur

tur. Filij est sanctoz sumus: et nō possum⁹
 ita coniungi sicut gētes qui ignorant deū.
 Unde et asmodeus demon fornicationis se
 ptem viros dicte Sare ppter impetuolum
 ardore libidinis occidit. vtz ibidem parum
 ante. **S**ecūdo peccat i mfunonio ptra illū
 pceptū. Non mechaberis: qñ exercēt illum
 actū i festiuitatib⁹ sanctoz. De quo Aug⁹.
 et ponit. xxxiiij. q. iij. c. Quotiescunq⁹ dies
 natalis dñi: aut relique festiuitates adue-
 nerint: nō solū ab infelici cōcubinay cōsor-
 tio: sed etiā a ppijs vxoribus abstinere de-
 bemus. **I**bidem. c. fratres. et c. sancta. et in
 cap. christiano. **Q**uā aut hoc sit peccatū cōmit-
 tere sic actū luxurie: etiā patet i triplici ex-
 emplo. De quibus nota in tertio precepto.
 in sermone de indiscreta multiplicatiōe fe-
 stoz. **I**deo dicit btūs Aug. et ponunt eius
 pba. xxxiiij. q. iij. c. **C**hristiano cuz vxore sua
 conuenire aliqñ licet: aliqñ non licet. **P**ro-
 pter processiones em̄ et dies ieiunioz aliqñ
 non licet eis conuenire: qñ etiā a licitis ab-
 stinendū est vt facilius possit impetrari qd
 postulat. vñ. i. ad **L**oz. viij. **E**t cōsensu ab-
 stinendū ad tempus vt vacetis orōni. **H**ec
 Aug. **N**ō aut huius est: qñ dies processio-
 num et orationum et ieiunioz instituti sunt
 propter eleuationem mentis a carnalibus
 ad spūalia. **I**n vsu pō cōiugali fit dep̄ssio
 mētis a spūalib⁹ ad carnalia. **I**deo cō-
 uenienter est institutū vt in illis diebus ab-
 stineat cōiuges ab vsu carnali. **I**dem facie-
 dum est tpe cōionis. vt ptz. xxxiiij. q. iij. c.
 sciatis. vbi dicit Hieron. **S**ciatis frēs cha-
 rissimi: qñ quicunq⁹ vxori debitū reddit: va-
 care non potest orōni nec de carnib⁹ agni
 comedere debet. **S**i panis ppositionis ab
 his qui vxores suas tetigerūt comedi non
 poterat: quāto mag⁹ ille panis qui de celo
 descendit non potest ab his qñ contugalib⁹
 paulo añ hebere cōplexib⁹ violari atqz con-
 tingi. **H**isto. de panib⁹ ponit. i. Reguz. xxij.
Non tñ peccat ille qñ reddit debitus: sed qui
 exigit. **E**t si hoc facit causa saturande libi-
 dinitis: mortaliter peccat. **S**i pō aliqua in-
 firmitate duct⁹ sine vllō p̄ceptu siue irreue-
 rētia vel exhortatiōe ecclie: nō peccat mor-
 taliter. **T**ertio grauiter peccat qñ fit cō-
 tra naturā mō zodomitico aut bestialif: qd

est graue pctm̄ inter psonas legitimas. **B**
 bestia comuta: dic mihi si tu videres homi-
 nem facie habentē retro: nō videretur tibi
 aliquid mirabile et horrendū visu? **B**estii
 alii hō: asin⁹ et canis non facerent qñ tu fa-
 cis: in tāta necessitate es positus. **V**ult em̄
 Aug. nō tātū scelus esse cū mīre sicut cōtra
 naturā agere: **M**odus aut quē natura do-
 cet est. **E**t est qñ mulier iacet in dorso: vir
 aut in vētre succubat: et sic facilius cōcipiūt
 mulieres. **M**inor aut deuiatio est concubi-
 tus lateralis: et maior qñ sunt sedentes. **A**d
 huc maior stantiū est. **M**axim⁹ qñ est retroz
 sum mō iumentoz. **Q**uā aut modus mutat⁹
 ppter corpis grossiciē vñ ppter aliquā aliā
 infirmitatē: aut ppter impregnatiōē: et ti-
 met de suffocatiōe part⁹: credo qñ non pec-
 cet mortaliter ppter infirmitatē mulieris.
Quā aut facit causa saturande libidinis: tūc
 peccat mortaliter. **Q**uarto peccant con-
 iugas qñ nō fundunt semen ad debitū vas
 ne mulieres impgnent. **E**t quantū pctm̄ sit
 illud hñ **S**en. xxxviiij. vbi dicit. **D**ixit ergo iu-
 das ad onā filiū suum. **I**ngredere ad vxo-
 rem fratris tui vt suscites semē fratri tuo.
Nille sciens sibi nō nasci filios: intrōiens ad
 vxorē patris sui: semen fundebat in terram
 ne liberi nascerēt. **I**dcirco pcussit eū dñs
 eo qñ rem detestabile faceret: hoc etiā fecit
 her frater eius qñ fuit neqz in cōspectu dñi:
 vt ibidē. **Q**ue aut fuit ei⁹ neq̄tia i textu nō
 expm̄it. **D**icunt aut hebrei qñ fuit filis neq̄-
 tia fr̄is sui onā: qñ in coitu cuz sua vxore stu-
 debat fundere semē i terrā extra vas mulie-
 ris. **S**ed hoc faciebat alio motiuo: qñ iste
 her libidinose afficiebat ad suā vxorē tha-
 mar. **I**ō cauebat ne impgnaret ne ei⁹ pul-
 chritudo minueret: et ne ei⁹ cōcubitu ad tē-
 pus priuaret. **I**. cū esset p̄p̄inqua ptui et in
 partu tacēs vsqz ad purificatiōē: sed onā
 alia intētiōe faciebat. vtz i lra. **I**deo vter-
 qz interfect⁹ est a dño vt identitas pene te-
 staref silitudinē culpe. **H**ec **A**ico. de lra.
Quinto peccat qñ coeunt tpe mēstrui: si-
 cut dñs p̄hibuit **L**eu. xviiij. **A**d mulierem
 qñ patit mēstruū nō accedes: nec reueles
 feditatē eius. vñ p̄p̄ha. **S**i vir non acces-
 rit ad mulierē mēstruatā nō moriet. **N**am
 mēstruū est infirmitas nālis qua nāliter ve-

Preceptum Sextum

Enit mulierib⁹ omni mēse. **I**ō tūc abstinēdū est a coitu: q^z s^m phicos tūc p^zcipiunt^r z nascunt^r gibbosi z leprosi scabiosi vel cum turpi signo in facie: vt hmōi deformitates sepe videm⁹. Dubitat^r g^o vtz s^p sit pctm̄ tempore menstruoꝝ debitū exigere vel reddere: Rñdet Joānes in summa, q^z qdā dicit q^z exigere est de volūtate cōiugis: s^z reddere de necessitate iur^s. Primū intendit moyses tpe mēstruoꝝ Leui. xvij. sed non scdm̄ alij addūt. Aut petenti imminet periculum p̄sumptū p̄babiliter de fornicatiōe aut nō. Si sic debet reddi: quia p̄ceptū est morale: nō certimoniale aut figurale. Alij dicit^r Aut passio naturalis est determinato tempore contingens: z tunc non licet exigere vel reddere. Et quicunq^z sciēter exigit vel voluntarie reddit peccat mortaliter: quia tunc concipiunt^r fetus vt supra dictum est. Aut est passio innaturalis: z tunc saltem licet reddere: quia tūc non potest fetus concipi. Sed in his opinionibus prima securior est z cōmuniō. Dicit em̄ Hugo q^z mulier tenetur reuelare viro suo menstruum si exigit ab ea debitum petens vt desistat. Guilhelmus dicit super verbo abstinendū q^z s^m Hugonem tam vir q^m mulier petens debitum tempore menstruoꝝ: peccat mortaliter: sed qui reddit exactus non peccat. Potest tamē denegari sine peccato: nisi videat exigentiā imminere periculum fornicationis. Hec Joānes. **S**exto peccant quando vir cognoscit vxorem post partum ante purificationē. Patet dist. v. Ad ei⁹ concubitum vir suus accedere non debet: quousq^z proles que gignit^r ablactet. Hec traq^z que filios suos ex praua cōsuetudine alijs ad nutriendum dant nisi prius tēpus purgationis transierit: viris non debent admisceri. Hec August. Et si peteret mulier debitū tali tpe: vir non debet ei reddere debitū: nisi timeret eius fornicatio. vtz xiiij. dist. Duo mala. Et contra si vir petat debitum a muliere: negabit ei. Dubitat^r si vir cognoscit vxorem ante purificationem nūquid est mortale pctm̄. Rñdet Joan. in sum. li. iij. ti. xij. c. ij. Credo inquit q^z non licet cōtra videat. dist. v. c. Ad eius. vt. s. z. xxxij. q. iij. c. si eā. Et. xxxij. q. iij. c. Si

go. z. q. vij. Non solum. Sed illa capitula quātū ad hoc loquunt^r de honestate z cōsilio: s^z q^z reddit his t^zibus nō peccat. Ideo dicit^r extra de purifi. post partū. ca. vnico. Si mulieres intrare volunt post partū ecclesiam ad agendū gratias nō peccant nec sunt prohibende. Et tñ ex veneratione vouerint aliquantulū diu abstinere deuotio eaz non est improbanda. **S**eptimo peccant in matrimonio mortaliter: quando de viro fit mulier: z ecōtra de muliere fit vir. Et tales actus non cōueniunt statui matrimoniali: q^z sic mutat^r in pecudes. Et ppter illud pctm̄ venit diluuiū z perijt mundus. vtz Gen. vi. **O**ctauo peccant qñ vnus alteri subtrahit debitū. vñ Ap^ls. i. Cor. vij. Vir vxori debitū reddet z ecōtra. qñ g^o mulier subtrahit viro debitū z ecōtra: peccat mortale. vt ptz. xxvij. q. ij. c. si tu abstines. **N**ono peccat qñ in locis sacris coeunt: q^z licet debitū reddendū sit oī tpe: nō tñ est sile de loco: q^z loc⁹ pollui pōt ita vt indigeat reconciliatiōe nō aut tps. **I**ō si ali⁹ locus haberi potest: mortaliter peccat qui in loco se pro reddit.

Non mechaberis.

Quinto peccant cōtra illud p̄ceptum nō mechaberis. incestuosi. i. qui cuz cōsanguineis suis vel cognatis fornicant: q^z est grau⁹ q^m adulteriū. vt patet xxxij. q. vij. Quēadmodū. Ubi enumerata fornicatione z adulterio sequit^r in fine. ca. hos oēs incestuosi transcēdunt. Et in. c. sequenti dicit Aug. Adulteriū malum vincit fornicationem: vincit aut ab incestu. De illo pctō dicit. xxxvj. q. j. c. Lex illa. s. cū g^o. vbi d^r: q^z incestus est cōsanguineoz vel affiniū abusus. **A**n incestuosi dicunt^r qui cōsanguineis vel affini⁹ abutūt^r. Hec ibi. Talis incestus impedit m̄imoniiū contrahendū sed nō dirimit contractū. vtz extra de eo qui cog. cōsang. vx. sue. c. trāmisse. Et habet fieri quadrupliciter. **P**rimo in cognatione. i. in cōsanguinitate. **S**ecundo in affinitate reali. **T**ertio in cognatione spiritali. **Q**uarto in cognatione legali. **P**rimo fit incestus in cognatione carnali: vt filius cū m̄re: p̄ cū filia: frater cum sō